

STUDIE / STUDIES

Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989 / Restoration of the Czechoslovak woodcraft movement after 1989

Roman Fauš

Abstrakt

Tato studie mapuje události a procesy, které jsou spojeny s obnovou Ligy lesní moudrosti po pádu komunismu v Československu v roce 1989. Zabývá se společenstvími woodcrafterů a jim blízkými skupinami, které v posledních letech tzv. normalizace zintenzivnily své aktivity a vytvořily tak širokou platformu obdobně smýšlejících jednotlivců a uskupení, která se stala základnou pro znovuoobnovení woodcrafterské organizace po sametové revoluci. Práce jakožto základní pramenný zdroj využívá poznatků získaných metodou orální historie, konkrétně rozhovorů s klíčovými aktéry těchto událostí. Takto získané informace jsou dále komparovány s dalšími písemnými prameny a zasazovány do dobového sociologicko-historického kontextu.

Abstract

This study maps out events and processes which are connected with the resurgence of the Woodcraft league of Czechoslovakia after the fall of communism in Czechoslovakia in 1989. It deals with woodcraft community and affiliated groups that intensified their activities during the last years of the period of normalization in Czechoslovakia. After the Velvet revolution, these groups and individuals represented basis for the resurgence of the Woodcraft league. The information for this paper was collected using the method of oral history, more specifically through interviews with prominent actors of these events. Collected findings were subsequently compared with information from other written sources and put in their socio-historical context.

Klíčová slova: E. T. Seton; Liga lesní moudrosti; Obnova; Pád komunismu; Volnočasové hnutí; Woodcraft.

Keywords: E. T. Seton; Fall of communism; Free time initiative; Resurgence; The Woodcraft league of Czechoslovakia; Woodcraf.

Úvod

„Otevřený dopis českým woodcrafterům a Občanskému fóru!

Obracíme se na Vás jménem pražských woodcrafterů, kterým není lhostejný další osud našeho hnutí, natožpak osud našeho národa. Naše organizace byla rozpuštěna nechvalnými dekrety z padesátých let. Pokus o obnovu našeho hnutí proběhl na sklonku šedesátých let. Po invazi vojsk Varšavské smlouvy jsme registraci odvolali, protože jsme nechtěli dopadnout jako český Skaut – Junák.

Tím však neskončily naše naděje na obnovu našeho hnutí. Vyrostla nová generace následovníků amerického myslitele a spisovatele E. T. Setona, lidí zajímavajících se o život v přírodě podle vzoru přírodních národů a o přírodu vůbec. Vždy jsme byli organizace či lépe hnutí veskrze apolitické, stáli jsme mimo strany a jejich zápasy. To, co se však odehrálo 17. 11. 1989 v pražských ulicích, s námi otrásló...“¹

Tímto svoláním v listopadových dnech roku 1989, které bylo jedním z mnoha kroků vedoucích ke znovuzkříšení organizace Ligy lesní moudrosti, se českoslovenští woodcrafteri přihlásili oficiálně k dění v občanské společnosti. Po dlouhých desetiletích strávených na pomezí ilegality stejně jako desítky obdobně perzekuovaných hnutí vnímali i představitelé zdejšího woodcraftu překotnost tehdejších událostí, vedoucích k tak dlouho očekávanému pádu komunistického režimu, který po několik generací dusil jejich činnost.

Osud woodcraftu, který se na počátku 20. století stal vzorem při vzniku skautingu, zůstal neodmyslitelně spojen s tímto hnutím, i když po většinu doby byl spíše v jeho stínu. Stejně jako skauting měl ale za sebou podobně pohnutou minulost. Jeho činnost byla násilně přerušena nacisty a poté na něj, do desítek nesourodých uskupení rozdrobený, čekal více než čtyřicetiletý zápas o přežití pod útlakem komunistické nadvlády. Nyní však v období celospolečenské euforie, kterou s sebou přinesly události sametové revoluce, se i českoslovenští woodcrafteri zapojili do rekonstrukce svého hnutí a začali podnikat bezprostřední kroky směřující k jeho obnově.

¹ Úryvek z otevřeného dopisu Františka Kožíška a Daniela Hoffmanna adresovaného československé veřejnosti ze dne 23. 11. 1989. Soukromá sbírka Tomáše Studenovského.

V mnoha ohledech to byl proces komplikovanější, než se na počátku někteří aktéři domnívali. Nebyla to přímá a jednoduchá cesta k jejich vytčenému cíli. Byla sice naplněná spoustou radosti a pocitů zadostiučinění z vykonané práce, ale stejně tak byla plná zklamání, rozčarování a smutku ze vzájemného nepochopení. Nyní však s odstupem času je zřejmé a možná jediné důležité, že to byla cesta správná a úspěšná.

Tato studie si klade za cíl zmapovat nejnovější období woodcrafterského hnutí na pozadí významného historického předělu, který byl spojen s pádem komunistického režimu. Vzhledem k tomu, že woodcrafterské společenství reprezentované zejména Ligou lesní moudrosti (LLM) nepředstavovalo v našich zemích žádné masové hnutí, je toto téma tuzemskou historiografií prakticky nedotčeno. I z tohoto důvodu považuji za přínosné přispět k poznání uvedeného volnočasového hnutí, které ovlivnilo minimálně v ideové rovině několik generací lidí, jež vyznávají návrat k harmonickému soužití s přírodou a preferují nekonzumní styl života.

Historie woodcraftu

Woodcrafterské ideje, které byly formulovány na počátku 20. století, jistě nebyly něčím zcela novým a objevným. V novověkých dějinách můžeme nalézt řadu příkladů a filozofických či etických výchovných proudů, které preferovaly podobné hodnoty a principy jako později woodcraft. Zejména romantismus, který se odrážel ve filozofii, sociologii a pedagogice, nasměroval požadavky na morální vlastnosti, osobní rozvoj a harmonickou výchovu jedince podobným směrem jako později propagátoři woodcraftu, případně skautingu.

Vznik, vývoj a ve své době rozmach hnutí woodcraftu – Lesní moudrosti úzce souvisí s osobností **Ernesta Thompsona Setona**.² Tento pedagog, malíř, přírodovědec a spisovatel pobýval v 90. letech 19. stol na pláních Severní Ameriky, kde se setkal s původními obyvateli těchto préríjních oblastí a byl fascinován jejich stylem života. V tomto období se zrodily první myšlenky na založení výchovného hnutí, jež do svého programu absorbuje to nejlepší z praktického, ale i duchovního života préríjních indiánů. Právě vědomí zkázy původního přírodního dědictví a mizející kultura amerických indiánů zapříčiněná rozmachem moderní civilizace stále více zhmotňovala Setonovy myšlenky na založení woodcraftu jako výchovného směru. Ten chtěl oslovit nejen Ameriku, ale celou

² Biografii Setonovy osobnosti komplexně zpracoval ANDERSON, H. Allen. Náčelník: Ernest Thompson Seton a mizející Západ. Praha: Václav Vávra, 2012. ISBN 978-80-904543-0-9. Jeho dílo shrnují např. KOŽÍŠEK, František, Česká knižní bibliografie Ernesta Thompsona Setona. Praha: LLM, 2013. ISBN 978-80-17352-11-9 a KUPKA, Martin. Ernest Thompson Seton, bibliografie, životopis, překlady. Vyškov 2012. ISBN 978-80-85063-18-9

civilizaci „bílého muže“, a zmírnit tak neblahé důsledky jejího překotného a bezohledného industriálního rozvoje.

V roce 1906 se Seton setkal s britským armádním důstojníkem Robertem Badenem-Powellem, se kterým se rozhodl woodcrafterský výchovný model přenést a rozšířit do britského impéria. Zde však pod Baden-Powellovým vedením dostal podstatně odlišné, militantně laděné prvky. Kromě výchovy mládeže v prostém duchu uprostřed přírody nabral tento britský model zcela jiný směr a vznikl – skauting, který se v dlouhodobém horizontu stal mnohem masovější organizací a v jehož stínu woodcraft již navždy zůstal. Přestože z počátku Seton doufal v soužití obou proudů pod hlavičkou společné organizace, během několika let však převládly neshody, které v roce 1916 vyvrcholily založením americké Ligy lesní moudrosti.

Na počátku 20. let minulého století zažilo woodcrafterské hnutí díky Setonově osobnímu nasazení (přednášky, publikační činnost, boj za práva indiánů atd.) svůj největší rozkvět, a to nejen v USA, ale sesterské woodcrafterské organizace vznikaly i v Evropě. V tuto dobu však celý civilizovaný svět prodělal nezastavitelný technologický boom a s tím související posun v myšlení lidí, který se již neslučoval se Setonovým programem uvědomělého primitivismu při pobytu v přírodě či s napodobováním života etnik, které byly nenávratně zatlačeny do špíny několika rezervací, s programem osobního růstu každého jednotlivce cestou sebezapření a vlastního přičinění. Tyto myšlenky, jež byly tak zvučné a přitažlivé v době kdy vrcholil kult pionýrské minulosti Ameriky, nyní již postrádaly přitažlivost.

V českých zemích se ideje skautingu a woodcraftu objevují kolem roku 1911, kdy stejně jako za oceánem nejsou od sebe oddělovány a existují spolu v symbióze. Zde se pro tento nový výchovný proud vžilo společné označení *Junák*, které později zůstalo doménou československých skautů. Za propagátory Junáka lze obecně označit řadu tehdejších středoškolských profesorů, kteří v prvcích skautingu a woodcraftu spatřovali vítaný doplněk své pedagogické činnosti. Opomenout nelze zejména A. B. Svojsíka – průkopníka československého skautingu a **Miloše Seiferta**³ – zakladatele tuzemského woodcrafterského hnutí.

³ Miloš Seifert (1887–1941) – Woowotanna byl středoškolský pedagog, spisovatel, přírodovědec, překladatel, filozof, vyznačav zdravého životního stylu, pacifista a ekolog – v jeho případě se tyto hodnoty zhmotnily v podobě woodcraftu. Miloš Seifert po celý svůj dospělý život neúnavně propagoval toto hnutí, stál za založením prvních kmenů v Československu a je rovněž duchovním otcem československé Ligy lesní moudrosti, jejímž prvním náčelníkem se stal. Komplexní zpracování života této klíčové osobnosti československého woodcrafterského hnutí přináší monografie STUDENOVSKÝ, Tomáš. *Rebel s hlavou v oblacích: Miloš Seifert (1887–1941): život a dílo*. Praha: Liga lesní moudrosti 2017. ISBN 978-80-904567-9-2.

Woodcrafterská činnost se naplno rozběhla po skončení 1. světové války se vznikem samostatného Československa, kdy mohly být oprášený slovanské a národní hodnoty, které byly stěžejními vzory tehdejších woodcrafterů, a to na rozdíl od Setonem nabízených původních obyvatel amerického kontinentu. Zakladatelské období československého woodcraftu bylo zmítáno různými spory a ideovým hledáním sama sebe. Kromě zastánců „amerického“ Setonova pojetí zde byl silný akcent na slovanskou tradici, ale objevily se i názory, že romantický woodcraft a svět indiánů jsou minulostí a nastupuje svět strojů a dělníků. Ani woodcrafterské hnutí nebylo ušetřeno tehdejších silně politicky polarizovaných tendencí ve společnosti.⁴ Přes tyto divoké názorové turbulence však ve vedení nakonec převládly apoliticky naladěné osobnosti, které se sdružily v *Lize čs. woodcrafterů* (LČSW), jež organizačně vydržela po dalších 20 let až do přerušeni své existence na počátku komunistické totality.

V roce 1939 dramaticky zasáhla československé woodcraftery stejně jako celý náš národ nacistická okupace a vzápětí 2. světová válka. Ani v tomto temném období však jejich činnost neustala. Organizace oficiálně fungovala pod hlavičkou „sportovního klubu“ a poté, co byla v roce 1944 zakázána, v plné ilegalitě. Řady woodcrafterů samozřejmě prořídly kvůli jejich angažovanosti v odboji, nasazení na nucené práce v Říši nebo uvěznění v koncentračních táborech. V roce 1941 také po těžké nemoci zemřel v Bechyni M. Seifert.

Po osvobození Československa LČSW opět zahájila plně svou činnost a chod se pomalu navracel do předválečných kolejí. Rozvoj organizace byl však záhy znovu přerušen po uchopení moci komunisty v únoru 1948, kteří již postupně začínali likvidovat všechny organizace, které nebyly plně loajální vládní politice. V roce 1949 byl založen *Československý svaz mládeže*, který měl sloučit veškeré dosavadní mládežnické organizace a pracovat pod přímým dohledem KSČ.

V období komunistické nadvlády byly myšlenky woodcraftu neseny jednotlivci, úzkými kroužky přátel, rodinami a tam, kde zůstaly jako nosná součást oddílového programu, musely být pečlivě tajeny pod rouškou činnosti v povolených organizacích.⁵ V 80. letech se tyto jednotlivé skupiny začínaly propojovat zprvu náhodně při realizaci společných akcí, docházelo ke kontaktům na prvorepublikové woodcraftery a s částečným uvolňováním poměrů byly opět oživovány

⁴ Více KOŽÍŠEK, František. *Kniha o woodcraftu: [sborník článků a úvah kolektivu autorů o vzniku, významu a perspektivách woodcraftu – lesní moudrosti]*. Katowice, Biblioteczka Walden 1995. nebo též PECHA, Libor. *Woodcraft: lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Olomouc: Votobia, 1999. ISBN 978-80-7309-444-7.

⁵ Např. *Československý svaz tělovýchovy*, *Československý svaz ochránců přírody*, *Svazarm*, *Dům dětí a mládeže* a mnohdy i samotný *Pionýr*.

myšlenky na vzkříšení společné organizace. Přípravy na ilegální ustanovení Ligy lesní moudrosti předběhly události sametové revoluce v listopadu 1989, které umožnily plnohodnotnou obnovu na jaře 1990.

„Normalizace” – čas přežívání, čas vzkříšení

K pochopení samotného procesu obnovy LLM je důležité detailněji nastínit situaci 70. a 80. let z pohledu tuzemského woodcrafterského hnutí. Popsat tento stav je zcela zásadní pro identifikování společenství, jež umožnila v tomto období přežití myšlenek woodcraftu a vytvořila tak podmínky pro jejich následnou transformaci do podoby oficiální organizace.

S příchodem tzv. normalizace vyhasly společně s pohřbením nadějí, které do československé společnosti přinesl proces pražského jara, i touhy zdejších woodcrafterů znovu se otevřeně přihlásit k myšlenkám E. T. Setona. Woodcrafterská činnost byla nadále nucena zůstat skryta pod rouškou některé organizace, jež byla komunisty tolerovaná a kontrolovaná.

V této době patrně uniknul režimní cenzuře počín nakladatelství Olympia, jemuž se podařilo vydat soubor Setonových povídek a v překladu Miloše Zapletala jeho obsáhlou publikaci návodů na praktickou kmenovou činnost – *Knihu lesní moudrosti*.⁶ Téměř třicet tisíc výtisků⁷ se dostalo do rukou tehdejší mládeže a nadchlo pro myšlenky pobytu v přírodě v duchu lesní moudrosti zcela novou generaci, která by dost možná k woodcraftu nikdy cestu nenašla a spokojila by se s trávením volného času v rámci trampské komunity. Z řad této dorůstající mládeže se začalo rodit specifické společenství woodcrafterských kmenů,⁸ které z počátku neměly mezi sebou žádnou vazbu ani povědomí o generaci svých předchůdců.

V nejobecnější rovině přežívaly myšlenky woodcraftu přežívaly povětšinou nevědomě v komunitě **československých trampů**. Tramping sám o sobě v mnoha ohledech jako výjimečný fenomén „uniků do přírody” poskytl azyl odrostlým skautům, volnomyšlenkářům, environmentálně založeným jedincům, woodcrafterům a dalším. Woodcrafterské ideje a fragmenty tohoto hnutí lze v trampské komunitě spatřit v mnoha aspektech. Stejně tak se řada woodcrafterů ke svému silnému sepětí s přírodou dostala v mládí právě skrze tramping

⁶ SETON, Ernest Thompson. *Knihy lesní moudrosti*. Praha, Olympia, 1970. ISBN 80-7033-084-8.

⁷ KOŽÍŠEK, František. Z naší historie. In *Woodcraft: časopis Ligy lesní moudrosti*. Praha, Liga lesní moudrosti 1/2015.

⁸ Např. *Tuscarora* *1972, *Netnokwa* *1974, *Mawaden* *1974, *Huron* *1978, *Hledači – Konestoga* *1980, *Tussilago* *1984, *Bílý Wampum* *1980 atd.

a většina z nich si náklonnost k tomuto hnutí zachovala po celý život. To, že tramping mohl poskytnout zázemí (mimo jiné) woodcrafterským myšlenkám, spočívalo v jeho několika přednostech, které byly zejména v období komunistických represí vůči sdružením, jež byla nelояální, zcela klíčová. Přestože se jednalo o celospolečensky masové hnutí, nebylo nikde centralizováno ani organizováno, což prakticky neumožňovalo orgánům komunistického aparátu jeho účinnou eliminaci a kontrolu. Režim sice nárazově přistupoval k drobným represím, nicméně jako celek musel trampské hnutí tolerovat. Díky své otevřenosti a široce pojaté platformě tak tramping v tomto inkriminovaném období poskytl zázemí vyznavačům woodcraftu a umožnil, aby v rámci jednotlivých aktivit mohli své ideje šířit napříč touto komunitou. Zřejmě nejintenzivněji se tato symbióza mezi woodcraftem a trampingem rozvíjela v brdském pohoří v 70. a 80. letech. Zde našly své zázemí desítky trampských osad a tyto lesy byly protkány nespočtem kempů, stejně tak se zde pohybovaly nově vznikající woodcrafterské kmeny, ochránářské skupiny a ilegální skautské oddíly.

„Co bylo důležité, co bylo záračný, že Brdy fungovaly jako místo, kde se ty lidi potkávali, kde se to všechno protínalo, spojovalo, že jsme o sobě věděli... bylo zajímavý, že se tehdy nekonaly žádné tajné srazy, my jsme nedělali nějaký ilegální ohně woodcrafterů, my jsme se prostě znali... bylo úžasný, jak si lidi předávali informace, znalosti, jak se to všechno propojovalo a všechno to směřovalo k těm 80. letům, ve kterých už to víc gradovalo. Jako nedá se říct, že bychom něco cejtili, že se něco stane, se asi všichni shodneme, že jsme si mysleli, že ten blbej režim už je tady navždy, ale ty myšlenky se nějak koncentrovaly a víc se jako zaměřovaly k nějakému cíli, takže v porovnání s těma 70. letama to všechno nabíralo na rychlosti a na hloubce.“⁹

Další významnou subkulturou, která na našem území byla s woodcraftem vždy bytostně spojená, jsou tzv. „euroindiáni“, případně „Indiandcraft“ nebo „Indian hobby“. Jedná se o společenství osob, které svůj volný čas, ale mnohdy i způsob každodenního života přibližují stylu, jakým žili původní obyvatelé Ameriky. Účastní se stylových táboření, ideálně pouze s vybavením odpovídajícím vybranému kmeni. Vyrábějí předměty dle původních indiánských vzorů, což je pro mnohé z nich i výnosný způsob podnikání, obecně se zajímají o kulturu, obřady

⁹ Rozhovor Romana Faů s Martinem Kupkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 2. 3. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

a život¹⁰ severoamerických indiánů.¹¹ Vzhledem k faktu, že vzor severoamerického indiána byl s woodcraftem spjatý od jeho počátku a dodnes je v LLM velké procento kmenů preferujících „umírněné euroindiánství“, je zřejmé, proč k sobě obě hnutí měla vždy blízko a řada jedinců byla a je příznivcem obou z nich.

Fascinace severoamerickými indiány na našem území sice sahá daleko před zrod woodcraftu, přesto teprve ve 20. století zažívá po jeho boku skutečný rozmach. A naopak stejně jako zmíněný tramping znamenalo euroindiánství v mládí pro řadu woodcrafterů odrazový můstek či nastínění cesty jejich dalšího směřování.¹² V období tzv. normalizace tak toto společenství absorbovalo do svého středu část roztroušené woodcrafterské komunity. Rovněž však vygenerovalo několik osobností zcela nových, které později sehrály klíčovou roli při obnově LLM, ale také stály u následných sporů ohledně jejího dalšího směřování.

V rámci této komunity vznikl v roce 1980 kmen Bílý Wampum v čele s Danielem Hoffmannem – Wanblitankou. Společenství a zejména jeho lídr byli natolik výjimeční, kontroverzní, charismatičtí i rozporuplní, že pojednání o nich by vydalo na mnoho stran. Z pohledu euroindiánské komunity začal Bílý Wampum během několika málo let nekompromisně udávat směr tuzemského hobbyismu a zejména díky jeho ortodoxii a nasazení patřili čeští euroindiáni na počátku 90. let ke světové špičce v tomto oboru. Po pádu komunismu stál tento kmen u zrodu tuzemské hobbyistické organizace „Indian Corral“. I přes svůj nečekaný rozpad v roce 1995 a s tím spojené pohnuté osudy řady jeho členů zanechal Bílý Wampum nerasmazatelnou stopu uvnitř tuzemského euroindiánského hnutí, jež je patrná dodnes.

Kromě zmíněné dominance na poli euroindiánství byli však členové Bílého Wampumu, především jeho klíčová osobnost Daniel Hoffmann, přesvědčenými woodcraftery. Stejně intenzivně jako ve své době dokázali strhnout a motivovat většinu euroindiánské komunity, působili na přelomu 80. a 90. let uvnitř woodcrafterského hnutí, byli jedním ze zásadních hybatelů dění a obnova LLM v podobě, v jaké se tehdy uskutečnila, by bez tohoto kmene nebyla myslitelná.

¹⁰ Např. významný český lingvista Jan Ulrich dokázal zrekonstruovat a následně oživit původní lakotský jazyk v rámci dnešní lakotské komunity, to vše díky své původní zálibě v euroindiánství.

¹¹ Více informací o této subkultuře je k nalezení na jejich oficiálních stránkách <http://www.indiancorral.cz>, případně se jí zabývala poměrně komplexně ve své diplomové práci TELENSKÁ, Jana. *Euroindiáni: modely způsobů života*. Diplomová práce, FHS UK, Praha 2012. Nebo BRIDGES, Eliška. *Indiánská subkultura v České republice*. Diplomová práce, FHS UK, Praha 2017.

¹² Podrobně o této symbióze woodcraftu a euroindiánství pojednává JEHLÍČKA, Petr. *Indians of Bohemia: The Spell of Woodcraft on Czech Society 1912–2006*. Oxford 2008.

„... je třeba objektivně říct, že ta Liga na tom Bílým Wampumu stála, to byla jediná akceschopná jednotka, která byla schopná zorganizovat tehdy jakoukoliv akci, to bylo všechno v jejich režii. Těm Liga rozhodně vděčí za rozjezd...“¹³

Relativně uzavřenou skupinou nositelů ideálů Lesní moudrosti z období prvorepublikových a poválečných československých organizací byli **původní woodcrafteri** z tohoto období, kteří tvořili sice malé, ale o to intenzivnější ohnisko woodcraftu v období tzv. normalizace. Tito pamětníci byli zpočátku pro své okolí značně nepřístupnou komunitou a vzhledem ke svému již pokročilému věku praktikovali woodcraft spíše ve filozofické než v praktické rovině. K oživení jejich činnosti přispěl na počátku 70. let Miloslav Vavrda, který po neúspěšných přípravách na obnovení LLM v roce 1968 inicioval propojení bývalých členů. Ti se začali občasné scházet na tradičních místech prvorepublikového woodcraftu a také pořádali rodinné tábory na Šumavě. Mimo to pořádaly tzv. „bytové přednášky“ a v malé míře mezi sebou šířili nejrůznější tiskoviny mající vztah k původnímu woodcrafterskému hnutí. Přestože v době obnovy samotné LLM nesehrála většina této generace významnější úlohu a postavila se spíše do opoziční a kritické role, právě v období tzv. normalizace představovala důležitou nositelku původních československých woodcrafterských tradic.¹⁴ Díky tomu mohli tito pamětníci po navázání kontaktu s představiteli **nastupující nové generace vyznavačů woodcraftu** posloužit jako zdroj inspirace a vědomostí o československém woodcraftu a sehráli tak důležitou úlohu při hledání jejich identity a identifikaci s tímto hnutím.

„Začali jsme chápat, že to, co děláme, má svoji minulost někde hluboko v historii a díky nim jsme se dozvěděli obrovskou spoustu věcí a začalo nám to dávat ještě větší smysl.“¹⁵

„To bylo krásný období, kdy já jsem čerpal z těchto starých woodcrafterů a jsem rád, že jsem to mohl zažít, tam vládlo úžasný nadšení, kdy všichni měli pocit, že budeme mít stejný cíl.“¹⁶

¹³ Rozhovor Romana Faů s Jiřím Červinkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 21. 3. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

¹⁴ Mnohé z těchto osobností byly přímými pamětníky Miloše Seiferta. Např. Miloslav Vavrda – Mínehava, Zdeněk Teichman – Atahualpa, Jiří Novák – Hukwin, Zdeněk Laita – Hudžin, Karel Langer – Juraj, Ladislav Rusek – Šaman a další.

¹⁵ Rozhovor Romana Faů s Martinem Kupkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 2. 3. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

¹⁶ Rozhovor Romana Faů s Jiřím Červinkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 21. 3. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

Právě kontakty mezi generací původních woodcrafterů a mladých nadšenců pro myšlenky woodcraftu, kteří se rekrutovali z pomezí trampingu a euroindiánů, lze považovat za stěžejní akcelerační procesy, které na konci 80. let směřovaly přímo k obnově Ligy lesní moudrosti. Tyto kontakty nevznikaly lehce, nejprve se jednalo o opatrné setkávání jednotlivců, poté celých skupin, až vznikla tradice společných sněmů.

„Oni nás vnímali jako nadšence, celkem radostně v nás viděli nějakou další nastupující generaci, ochotně nám předávali své vědomosti o historii woodcraftu a spíše to byli jakoby mentoři... ty spory se objevily až po založení Ligy.“¹⁷

Obnovení Ligy lesní moudrosti

Během překrývajících se aktivit zmíněného široce otevřeného společenství woodcrafterů, trampů, skautů, ochránců přírody, euroindiánů a dalších dochází k vzájemnému seznámení klíčové čtveřice osobností, které sjednotila idea obnovy woodcrafterské organizace a které tento svůj cíl v následném období rovněž realizovaly. Na jedné straně stojí **Martin Kupka – Logan** a jeho dlouholetý přítel **Petr Vilhelm – Willy**, se kterými se v roce 1985 seznámil **František Kožíšek – Biminiji** a na něj navázané společenství Bílého Wampumu v čele s **Danielem Hoffmannem – Wanblitankou**. Spojení této čtveřice se pro další vývoj ukázalo jako klíčové. Jednotnost nacházela zejména ve svém ortodoxním přístupu k chápání woodcraftu. Zde se obracela ke kořenům hnutí, jak je nastínil zakladatel E. T. Seton, a naopak zavrhovala prvorepublikovou československou modifikaci, kdy byl woodcraft založený spíše na národních a slovanských vzorech.¹⁸ Tento postoj byl předzvěstí budoucích sporů, které následně v obnovené LLM měly vypuknout. Nicméně v tomto období jejich postoj sloužil spíše ke sjednocení oně mladší generace a původní woodcraftery prozatím jejich „radikalnost“ nechávala klidnými a mnohdy jim dokonce imponovala. *„Přiznávám se, že se mi postoj mladých vyznavačů lesní moudrosti líbí – je vidět, jak jsou nadšení, jak tím doslova žijí. Přestože v jejich slovech cítím až přílišnou ortodoxii se sklonem k sektářství. Je v tom i kus apoštolského ducha, chtěli by poznané světlo roznášet dalším lidem, zdá se jim, že ti staří jsou již unavení, laxní, spíše jen vzpomínají, než skutečně žijí.“¹⁹*

¹⁷ Rozhovor Romana Faů s Martinem Kupkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 10. 4. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

¹⁸ V tomto ohledu na sebe poprvé upozorňují otevřeným dopisem woodcrafterské komunity ze dne 25. 5. 1988, ve kterém varují před ztrátou identity společenství, návratu k původním tradičním prvkům hnutí a kritizují jeho nejrůznější modifikace. Sbirka LLM.

¹⁹ Úryvek z dopisu Miloše Zapletala 13. 6. 1988 (mimo jiné autora překladu zmiňované *Knihy lesní*

V následných letních a podzimních měsících roku 1989 začíná uvedená čtveřice uskutečňovat první kroky, které měly směřovat po takřka čtyřech dekádách k obnovení československé woodcrafterské organizace, v tehdejších podmínkách samozřejmě na neoficiální bázi.

„Všechno to tak nějak plynulo do toho momentu, kdy jsme si řekli, možná neuvědoměle, že to prostě budeme my, kdo do toho půjde na ostro. Pamatuju, že někdy v září 89, tedy dva měsíce před listopadem, jsme se Já, Wanblitanka, Biminiji a Willy sešli na Karláku v hospodě a tam jsme natvrdo mluvili o tom, že ilegálně obnovíme Ligu, netušili jsme, že za dva měsíce to rupne, že to bude možný.“²⁰

„Chtěli jsme založit podzemní hnutí v podstatě, který by spolu nějak volně spolupracovalo, ale ta doba už byla uvolněná, proto jsme se taky k tomu rozhodli, protože jsme podvědomě cítili, že to jde.“²¹

Prvním, jakýmsi průzkumným počinem v tomto ohledu, mělo být uspořádání literárního semináře o díle a životě E. T. Setona v následujícím roce, na který připadalo 130. výročí jeho narození. Předpokládali, že uspořádání takovéto akce nevzbudí přílišnou pozornost úřadů a současně že se na ní shromáždí dostatečný okruh příznivců E. T. Setona, kteří doposud stáli mimo jim známé společenství, případně byli z různých koutů Československa, takže kontakt s nimi byl při tehdejších možnostech komplikovaný. Ironií osudu byla skutečnost, že zprávy o plánování této poloilegální akce rozesílal Martin Kupka širšímu okruhu pražských woodcrafterů 17. 11. 1989.²²

Následné události společenského převratu, pád komunismu a nabytá svoboda však všechny předchozí úvahy postavily do zcela nového světla a postavily před dotčené aktéry nové výzvy. Byl sestaven „Přípravný výbor pro obnovu LLM“, pokračovaly přípravy zmíněného semináře a byla řešena agenda nutná pro spuštění oficiálního chodu organizace. Tyto přípravy se zpočátku nesly ve znamení mladického nadšení a zápalu pro myšlenky woodcraftu, což mnohdy působilo komplikace. Nebýt pomoci některých woodcrafterů z původní generace, jistě

---

moudrosti). Soukromá sbírka Petra Vilhelma.

²⁰ Rozhovor Romana Faů s Martinem Kupkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 2. 3. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

²¹ Rozhovor Romana Faů s Petrem Vilhelmem v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 21. 2. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

²² Dopis ohledně příprav na uspořádání semináře o životě a díle E. T. Setonova. Kupka Martin, 17. 11. 1989. Soukromá sbírka Jiřího Macka.

by během několika měsíců LLM vzniknout nemohla. Na konci roku 1989 dali woodcrafteri o sobě poprvé vědět širší veřejnosti v podobě inzerce v tehdejších periodících.²³ Díky tomu se podařilo kontaktovat přibližně deset dalších kmenů a několik desítek jednotlivců.²⁴ Zmíněné setkání bylo původně zamýšleno jako mapující krok k vytvoření přehledu o příznivcích woodcraftu v Československu, jejichž část by byla vtažena do neoficiální woodcrafterské organizace, ale pád komunismu dovolil jeho obsah učinit daleko otevřenějším. Nyní již nebyly na programu pouze přednášky pojednávající o zakladateli woodcraftu, ale velká část diskuze měla být věnována praktickým otázkám spojeným s obnovovanou LLM.

Termín byl zvolen na 17. března 1990 a zázemí pro něj poskytla posluchárna Kliniky rehabilitačního lékařství na pražském Albertově. Projevený zájem překonal všechna očekávání organizátorů. Na akci se sjelo přibližně 150 účastníků, kteří si vyslechli několikahodinový připravený program²⁵, následně se mnozí z nich zapojili do další diskuze. V té se představili zástupci přibližně dvaceti kmenů a jednotlivců reprezentujících různé oblasti a směry woodcrafterské činnosti a následně byla řešena budoucí podoba LLM. Byl představen návrh stanov a dohodnut termín velkého ligového sněmu, kde bude LLM slavnostně obnovena. Překvapivý zájem a velký úspěch celé akce, který tehdejší organizátoři zmiňují, dokazuje výše uváděnou roztržitost woodcrafterských skupin a to, že se sympatizanti s woodcrafterskými ideály pohybovali napříč nejrůznějšími uskupeními. Stejně tak lze na tomto faktu demonstrovat velmi komplikované možnosti komunikace mezi obdobně naladěnými jedinci v období tzv. normalizace. To způsobilo izolovanost, která mohla být prolomena až po pádu komunismu. Přestože uvedený počet 150 účastníků nepůsobí nikterak impozantně, v očích tehdejších woodcrafterů se jednalo o nečekaně velkou skupinu osob, které v předešlém období působily paralelně vedle sebe a jež až do tohoto setkání o sobě vzájemně téměř nevěděly.

I přes veskrze pozitivní dojmy, jimiž se hemží zápisy z tehdejších kronik, a pochvalné články v novinách²⁶, jež jsou uchovány ve vzpomínkách pamět-

²³ Svobodné slovo 7. 12. 1989 a Lidová demokracie 13. 12. 1989.

²⁴ KOŽÍŠEK, František. *Z naší historie*. In *Woodcraft: časopis Ligy lesní moudrosti*. Praha: Liga lesní moudrosti, 1/2015.

²⁵ Přehled životopisných dat (Martin Kupka). 2. Literární dílo (Jaromír Průša). 3. Přínos na poli přírodovědném (Martin Kupka). 4. Seton malíř (H. Patočková). 5. Seton jako znalec a přítel severoamerických indiánů (Daniel Hoffmann). 6. Dějiny čs. woodcraftu (Zdeněk Laita). 7. Návštěva Setona v Praze (Z. Poubal a M. Stárek). 8. Idea woodcraftu (František Kožíšek). Dále se konal doprovodný program v podobě ukávek indiánské kultury, četba ze Setonových knih a předsálí bylo ověřeno výstavou kronik, deníků a fotografií z období ilegálního woodcraftu.

²⁶ Zřejmě nejobsáhlejší reportáž vyšla díky Liboru Pechovi v Hanáckých novinách 29. 3. 1990.

níků dodnes, se již tehdy objevily první známky nevole nad silnou inklinací nově vznikající LLM k euroindianství.²⁷ Ty lze nalézt zejména v dobové korespondenci vážící se k této akci, která proběhla v komunitě prvorepublikových woodcrafterů.²⁸

Tyto drobné náznaky disharmonie však tehdejší protagonisté upozadovali a své konání v jarních měsících roku 1990 plně směřovali k vytoužené obnově jejich organizace. V měsíci květnu vychází provizorní první číslo *Bizoního větru* a dále proběhla finální příprava stanov,²⁹ které byly nezbytné pro formální registraci na úřadech. V této části je nutno vyzdvihnout nedocenený přínos Františka Kožíška, který stál za vyřízením většiny oficiálních formalit a byl klíčovou osobou při jednání se složkami tehdejší státní správy. „10. května 1990 byla v době od 7:45 do 8:00 na MV zaregistrována Liga lesní moudrosti – *The woodcraft League of Czechoslovakia*. Pod registrační značkou VSP/1-168/90-R.“³⁰

Takto strohým osobním svědectvím je zaznamenáno splnění touhy několika woodcrafterských generací, které se od počátku 50. let nemohly veřejně přihlásit ke svému hnutí. Tento administrativní krok měl být formálně zpečetěn na slavnostním sněmu, který se konal první červnový víkend roku 1990 poblíž Skleného nad Oslavou.

„Stojím na kraji lesa a přemýšlím. Dole pode mnou vyrůstá na louce jedno tee - pee za druhým. Kolik uplynulo vody v řekách, kolik mraků přelétlo nad našimi hlavami, kolik cest jsme prochodili, kolik myšlenek protrpěli, než jsme dospěli sem?“³¹

Do hlubokých lesů uprostřed Českomoravské vysočiny se sjelo 21 kmenů a mnoho dalších „osamělých“ příznivců myšlenek woodcraftu. Páteční den byl ve znamení seznamování se a příprav na sobotní večerní sněm, ke kterému vše směřovalo. Sobotu strávili zástupci kmenů a jednotlivých skupin rozdělení do různých pracovních sekcí, kde řešili řadu praktických otázek spojených s plnohodnotným rozběhnutím organizace. Večer vše vrcholilo slavnostním sněmem. Po úvodních rituálech a obřadech, typických pro tato woodcrafterská setkání, přednesl úvodní proslov Martin Kupka – kandidát na náčelníka. Poté Zdeněk

---

Soukromá sbírka Františka Kožíška.

²⁷ Prezentovanou zejména členy Bílého Wampumu.

²⁸ Konkrétně se jednalo o dopisy vzniklé v dubnu – květnu 1990 mezi Zdeňkem Teichmanem, Karlem Langerem a Ladislavem Ruskem. Soukromá sbírka Tomáše Studenovského.

²⁹ Ty byly dílem Františka Kožíška a jeho přítele právníka Petra Kužvarta.

³⁰ Záznam z deníku Františka Kožíška ze dne 10. 5. 1990.

³¹ Úvodní úryvek ze zápisu pojednávajícím o ustavujícím sněmu v kronice LLM, díl I. 1990–1996.

Laita – Hudžin vzpomněl na všechny, kteří se tohoto slavnostního dne nedočkali. Dále se ujal slova Jiří Novák – Hukwim, nejstarší z přítomných a místonáčelník původní LČSW v době jejího zrušení, ten slavnostně prohlásil Ligu lesní moudrosti opět za obnovenou. Následovaly volby do náčelnictva, jehož členové se rekrutovali zejména z osobností, jež se v posledních měsících nejintenzivněji zapojily do dění v rámci příprav na tento okamžik.³² Krátce před půlnocí 2. 6. 1990 byl tento slavnostní historický sněm zakončen.

„Přestává pršet, končí sněm, všichni se tiše rozcházejí do týpí a lesních přístřešků, ale oheň stále plápolá. Je půlnoc, za pár okamžiků začne nový den, první den obnovené Ligy. Lidé se začnou rozjíždět do všech směrů, aby světlo sněmovního ohně, který uchovávají ve svých srdcích, šířili dál a dál...“³³

Takto idylicky působí toto setkání po letech ze stránek dobových kronik a ligového časopisu. Pravda je však taková, že se této události zúčastnila rozmanitá směsice nejrůznějších proudů, a proto najít společnou řeč bylo velmi obtížné a v tomto okamžiku prakticky nemožné. Formování celé organizace stálo znovu na počátku hledání vlastní identity. Řada uskupení a proudů chtěla ovlivnit následný vývoj jim blízkým směrem. Vyskytly se rozpory mezi euroindiány a umírněnějšími woodcraftery, případně mezi generací prvorepublikovou a nástupnickou. Dále se zde objevily skupiny, pro které byl woodcraft pouze doplňkem jejich činnosti a jež si chtěly zachovat velkou míru autonomie a vlastních specifik, jež je programově naplňovaly v období předcházející činnosti. Rovněž se tehdejší účastníci tohoto prvního setkání nedokázali shodnout na praktických záležitostech týkajících se struktury řízení organizace, jejího ekonomického provozu a míry ideového zasahování do programu jednotlivých skupin. Tyto rozpory byly předzvěstí následných sporů, které provázely první léta existence novodobé LLM. I přes nesourodost jednotlivých uskupení lze od této chvíle hovořit o LLM jako o oficiální volnočasové organizaci, která započala svou nejnovější epochu.

Liga lesní moudrosti v první polovině 90. let

Jedna z prvních otázek, která v počátcích obnovené organizace vyvstala, byl spor

³² Náčelník – Martin Kupka (Logan), Ohnivéc – Daniel Hoffmann (Wanblitanka), Hospodář Jiří Novák – (Hukwim), Jednatel – František Kožíšek (Biminiji), Vedoucí sekce pro mládež – Iva Synáková (Tapi), Vůdce lesní školy – Martin Mokoš (Mahpia), Předseda poradního sboru – Zdeněk Laita (Hudžin), Předseda rady orlich per – Zdeněk Rendl (Hechakapa), Písmák – Petr Vilhelm (Willy). **Bizoni vítr: časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti** Praha: Liga lesní moudrosti 2/1990.

³³ Úryvek z článku o ustavujícím sněmu LLM. in **Bizoni vítr: časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti** Praha: Liga lesní moudrosti 2/1990.

o to, zda organizace bude řízená centralizovaně, nebo jestli vzniknou spíše regionální samosprávné celky, které budou tvořit prostředníka ústředního vedení pro danou oblast. Zastáncem prvního modelu bylo stávající vedení, zatímco druhou variantu prosazovaly skupiny zejména ze vzdálenějších koutů republiky, které kritizovaly jistou „pragocentričnost“ celého uspořádání.

„To dění ve vedení, to byl jistý pragocentrismus, to by ani jinak nešlo, ty lidi jsme neznali, abychom jim svěřili nějaký pravomoci v rozhodování, a taky jsme si chtěli udržet vliv na to další směřování.“³⁴

Daleko intenzivnější spory se však v následujících letech odehrály v oblasti, jak moc ortodoxně by se měla LLM vracet k původnímu Setonově woodcraftu. S tím byl také spojen tlak na euroindiánství, případně otázka, jestli navázat na tradici prvorepublikové LČSW, tedy zůstat široce otevřen i nejrůznějším trampským skupinám hlásícím se k lesní moudrosti. Tento ideový střet byl primárně reprezentován mezigeneračním rozkolem woodcrafterské komunity.³⁵ Na jedné straně stáli lidé, kteří v posledním období byli zásadními hybateli celého dění, zde nejradikálněji vystupoval Daniel Hoffmann, který byl značně kontroverzní osobnost, nicméně uměl si získat řadu příznivců. V opozici vůči nim se nacházela část generace prvorepublikových woodcrafterů, kteří nesouhlasili s nastavením směřováním LLM.

„Když se začala ta Liga obnovovat, tak ti staří měli pocit, že je to společenství bude víc oprašovat a stavět na nějaký piedestal za jejich zásluhy, ale tehdy v tom překotném dění na to nebylo moc času anebo nebyla chuť.“³⁶

„Nová generace nedokázala dostatečně diplomaticky vyjít s tou generací původní, která byla orientovaná na tu slovanskou tradici. Oni dělali 60 let woodcraft a najednou někdo o dvě generace mladší jim do toho takhle radikálně vlítne.“³⁷

³⁴ Rozhovor s Františkem Kožíškem v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 24. 4. 2018. Přepis uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

³⁵ Ale i v rámci nastupující generace woodcrafterů se ozývaly hlasy, které požadovaly umírněnost a otevřenost hnutí širokému spektru volnočasových skupin. V tomto kontextu šlo spíše o to, jak moc klást vysoké nároky (nastavené především Bílým Wampumem) na různé turistické a nevyhraněné dětské oddíly.

³⁶ Rozhovor s Františkem Kožíškem v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 24. 4. 2018. Přepis uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

³⁷ Rozhovor s Jiřím Červinkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 21. 3. 2018. Přepis uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

Tento stav vyústil do situace, kdy se k těmto kritikům přidalo poměrně značné množství podporovatelů, kteří nebyli z nejrůznějších důvodů spokojeni se stavem a chodem woodcrafterské organizace. Mezi představitele této opozice lze zařadit zejména tzv. „Atahualpovu skupinu“,³⁸ později například Libora Pechu – Norka samotáře, jejichž výhrady jsou detailně rozepsány v obsáhlé korespondenci, kterou si adresovali sobě navzájem, ale i do rukou tehdejšího náčelnictva.³⁹ Zde lze narazit na kritiku přílišné inklinace k euroindiánství, nedocení představitelů původní LČSW – zejména M. Seiferta, autoritářské vedení celé organizace a povýšené vystupování členů kmene Bílý Wampum na ligových akcích atd.⁴⁰ Vzájemné nepochopení a narůstající rozpory vyústily v letech 1991–1992 odchodem některých z těchto prvorepublikových woodcrafterů a řady dalších členů z řad LLM. V této době se ke zmíněným opozičním kruhům přidává i ikona veškerého dění v okolí Prahy z dob tzv. normalizace, a to Ivan Makásek. Vzhledem k faktu, že tito kritici hledali cestu, jak systematicky vyjadřovat své názory, přichází právě Ivan Makásek s myšlenkou periodika, které by bylo jakousi opoziční platformou k ligovému Bizonímu větru. K tomuto účelu měl posloužit již po léta vydávaný oddílový časopis Wampum Neskenonu. Ten se díky Makáskově ekologické nadaci NIKA dařilo šířit napříč tehdejší woodcraftersko/skautskou komunitou. Na jeho stránkách se tak v následujících letech⁴¹ objevuje řada kritických polemik s děním a směřováním LLM.

Jednu z hlavních příčin těchto sporů lze spatřit v komplikované osobě Daniela Hoffmanna. Na jedné straně obrovské organizační schopnosti, nehybnoucí zásluhy o pozvednutí woodcrafterského hnutí a značné nasazení ve prospěch chodu LLM měly svou odvrácenou tvář v podobě jeho autoritářského a dogmatického vystupování.⁴² Přestože je význam této složité osobnosti československého woodcraftu dnes poněkud opomíjen a nejmladší generace současných woodcrafterů jej mnohdy ani nezná, byl jednou z neodmyslitelných postav 80. a 90. let tuzemského woodcrafterského, ale i euroindiánského hnutí. Celá řada dnes běžně přijímaných „tradičních“ záležitostí je jeho výtvozem vzniklým

³⁸ Např. Zdeněk Teichman, Karel Langer a Ladislav Rusek.

³⁹ Přibližně stovka dopisů uchovaných ve sbírce LLM a částečně také v soukromé sbírce Tomáše Studenovského.

⁴⁰ Komplexně jsou tyto výtky zpracovány v kritickém spise Libora Pechy – *Kritická analýza vedení LLM v letech 1990–1994*, sbírka LLM. Současně se mnohé z těchto tezí nachází v jeho obsáhlém díle PECHA, Libor. *Woodcraft: lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Praha, 2007.

⁴¹ Nejintenzivněji mezi lety 1992–1994.

⁴² Charakteristiku Daniela Hoffmanna předkládá velmi emotivně jeden z jeho nejbližších vrstevníků - František Kožíšek v článku u příležitosti jeho nenadálé smrti in *Wampum neskenonu: pro skauty a woodcraftery*. 4/2002.

za účelem obohacení malebnosti těchto volnočasových hnutí. Podrobnější studie zabývající se tímto „enfant terrible“ českého (nejen) woodcraftu tak prozatím čeká na své zpracování.

Vážný rozkol po necelém roce a půl fungování organizace zasáhl i samotné nejužší vedení LLM, když po zpočátku banálním, avšak necitelně řešeném sporu opustil jeho řady jeden z klíčových protagonistů předchozích let – František Kožíšek. Ten se na dlouhá léta zcela stáhl z dění na woodcrafterské scéně, pouze občasně publikoval články zabývající se historií předválečného woodcraftu ve zmíněném Wampumu Neskenonu. I přes tyto osobní neshody se podařilo úspěšně rozběhnout chod organizace a poskytnout tak nezbytné zázemí jednotlivým woodcrafterským kmenům. LLM díky tehdy relativně štedré dotační politice ze strany státu ekonomicky sílila a dařilo se jí ideologicky se vymezit vůči skautům⁴³ a dalším organizacím. Díky tomu získala svou jednoznačnou identitu. Vznikla řada nových projektů, ale současně se podařilo do programu integrovat původní woodcrafterské akce z dob tzv. normalizace nebo tradiční záležitosti z období LČSW.⁴⁴ Do tohoto období také spadá nastartování pozitivního trendu setrvalého vzestupu členstva, který s drobnými výkyvy trvá v podstatě až do dnešních dnů.

Samostatnou kapitolou této doby je zahraniční spolupráce a navázání kontaktů se sesterskými organizacemi, o něž se tehdejší náčelnictvo LLM pokoušelo. Tyto aktivity započaly již na konci 80. let, kdy se František Kožíšek⁴⁵ pokoušel navázat zmíněné kontakty. Již od těchto pokusů však byl konfrontován se skutečností, že žádná celosvětová woodcrafterská organizace neexistuje, což revoluční pokusy jen potvrdily. I přes zpočátku nadějnou korespondenci museli tuzemští woodcrafteri záhy konstatovat, že vývoj v ostatních zemích podobné organizace zcela modifikoval, případně že zanikly, takže ve svém snažení jsou patrně jedinými nositeli Setonových ideálů na světě.

„Takže ta spolupráce se rozběhla takhle slibně, ale všechno to bylo vlastně na korespondenční úrovni, jediný aktivní kontakt jsme měli s OWC,⁴⁶

⁴³ Tento proces byl poměrně obtížný, neboť řada skautských oddílů používala poměrně běžně prvky spojené s woodcraftem a tehdejší vedení LLM stálo značné úsilí mezi oběma organizacemi vytyčit jasné mantinely. Tyto snahy jsou zachyceny v korespondenci mezi čelními představiteli LLM a Skauta – Junáka z let 1990–1991, sbírka LLM.

⁴⁴ Nejvýznamnější je pravděpodobně obnova tzv. „Lesních škol – Čotokev“, tedy pravidelně pořádaných seminářů, pobytů v přírodě a turistických expedic zaměřených na systematické vzdělávání dorůstající woodcrafterské mládeže, která by v následném období měla převzít roli vedoucích oddílů a kmenů.

⁴⁵ V 90. letech poté jeho úlohu v tomto směru přebral Martin Kupka.

⁴⁶ Order of Woodcraft Chivalry. <http://www.orderofwoodcraftchivalry.org.uk> (cit. 17. 5. 2018)

*kam jsme v 94 vyrazili na jejich letní tábor... on to ani letní tábor nebyl, vzhledem k tomu, kam se za ta desetiletí posunuli, to byl normální autokempink, my jsme tam působili v podstatě jako misionáři, protože jsme tam přivezli ten ortodoxní woodcraft, který oni už dávno zapomněli.*⁴⁷

„To samý tábor Woodcrafter Rangers v Kalifornii, Wašewin⁴⁸ to líčila jako otrěsnej ROH tábor s bazénama a tenisovejma kurtama a na ni se tam dívali jako na zjevení z minulého století, když jim tam postavila týpi.“⁴⁹

Tento ojedinělý československý vývoj (respektive ustrnutí v něm) byl dán souběhem několika faktorů. Nejprve prvorepublikové woodcrafterské hnutí ve své době dokázalo při hledání vlastní cesty modifikovat americkou předlohu a učinit ji tak životaschopnější v tuzemských podmínkách, což umožnilo hluboké zakořenění těchto myšlenek a jejich přežití až do dnešních dnů. Dále zde sehrálo významnou roli sepětí woodcraftu s trampingem, tedy ve stěžejním období celospolečensky rozšířeným fenoménem, v jehož rámci si woodcrafterské ideály udržely své specifické postavení. Paradoxně můžeme pozitivní podíl na tomto stavu přičíst i desetiletím společenské nesvobody, která částečně zakonzervovala možný vývoj, při němž se jiné woodcrafterské organizace přizpůsobovaly svobodné konzumní společnosti. Ať již poměr zmíněných faktorů byl jakýkoliv, ve výsledku způsobil, že na počátku 90. let se v Československu probouzela k životu organizace, které se jako jediné na světě podařilo uchovat původní ráz a nepodlehnout dramatickým přeměnám, ke kterým docházelo téměř ve všech odvětvích společnosti. Ani tato osamocenenost však tuzemské woodcraftery neodradila, ba možná naopak je posílila v jejich snažení, takže v první polovině 90. let dokázali svou organizaci plně etablovat v rámci místních volnočasových hnutí. Na přelomu let 1993/1994 však přišla první opravdu vážná krize, která vedení celé organizace na čas paralyzovala. Pod vlivem dalších eskalujících sporů se z dění v LLM stáhl i Daniel Hoffmann. Tím vedení LLM ztratilo další silnou a výraznou osobnost, která byla navíc přímým reprezentantem a duchovním otcem dosavadního vývoje organizace. Z původního složení tak zůstal osamocenený Martin Kupka, kterému v tomto období přispěchali na pomoc někteří ze starší generace woodcrafterů,⁵⁰ přestože se doposud k jeho vedení stavěli

⁴⁷ Rozhovor Romana Faů s Martinem Kupkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 10. 4. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

⁴⁸ Radka Skopupilová

⁴⁹ Rozhovor Romana Faů s Martinem Kupkou v rámci projektu *Obnova československého woodcrafterského hnutí po roce 1989*, 10. 4. 2018. Přepis rozhovoru uložen v archivu COH ÚSD AV Praha.

⁵⁰ Zejména Milouš Stárek - následný náčelník LLM nebo Karel Doleček.

většinou kriticky. Na následujícím sněmu došlo k radikální obměně náčelnictva⁵¹ a nastalo nové období fungování LLM. Bylo částečně ustoupeno z dogmatického přístupu a celá organizace se tak poněkud více otevřela širší veřejnosti, což bylo pravděpodobně klíčové pro její rozvoj v následujících letech. Následný vývoj po roce 1995 však již není předmětem této práce.

Závěr

Tato studie se pokouší primárně zmapovat vývoj československého woodcrafterského hnutí v období pádu komunistického režimu a v prvních let demokracie v naší společnosti. Jedná se o období vděčné z pohledu historie, sociologie, politologie, antropologie a dalších oborů, jelikož během relativně krátkého časového úseku došlo k dramatickému obratu v řadě segmentů společnosti. Současně však toto období zůstává v mnoha ohledech neprobádáno, což je příklad i zmíněného tématu předkládané práce. Pakliže se historií woodcrafterského hnutí někdo v minulosti zabýval, jednalo se vždy o zkoumání jeho kořenů, ať již amerických, nebo tuzemských. Právě deficit informací o tomto nedávném období, kdy se uvedená organizace znovu nadechla k životu, zájem o jejich shromáždění a uspořádání do přehledného celku, díky němuž by bylo možno ho popsat, to byly prvotní pohnutky, jež vedly k započetí této práce.

I přes výše uvedené časové vymezení se práce poměrně obšírně věnuje období 70. a 80. let, tedy době, která bezprostředně předcházela avizované transformaci hnutí. Poznatky shromážděné v této části lze interpretovat v několika rovinách. Jednak popis tehdejších aktivit demonstruje provázanost woodcraftu s řadou dalších, přírodu preferujících volnočasových proudů, v rámci kterých dokázal v tomto období úspěšně přetrvat a současně je vnitřně obohacovat. To dokazuje i sílu jeho myšlenek, které si jednotlivé skupiny uzpůsobily do řady specifických forem, nicméně původní Setonovo poslání dokázaly uchovat pro další generace. Současně výčet a popis těchto nejrůznějších proudů praktikujících woodcrafterské činnosti sloužil k definování stěžejních podmínek, procesu a uskupení, které poskytly nezbytné zázemí pro obnovu organizace, jakmile to vnější podmínky umožnily. V tomto ohledu považuji za stěžejní zejména široké společenství, které své aktivity navázalo na brdské pohoří a v rámci něhož se vyprofilovala silná skupina mladých zapálených příznivců E. T. Setona. Ta poté, co se dokázala propojit s původními členy poválečné LČSW, čímž dostala podporu v podobě historické tradice a sounáležitosti s původním hnutím, začala činit kroky vedoucí ke znovuobnovení původní organizace. To vše bylo šťastnou

⁵¹ Martin Kupka se stahuje do pozadí, nicméně i přesto více než dalších dvacet let zůstává aktivní v práci pro tuto organizaci a stojí za řadou uskutečněných projektů.

shodou událostí podpořeno destrukcí komunistického zřízení a demokratizací naší společnosti.

Woodcrafterské hnutí se tak stalo jedním z tehdejších ostrůvků svobody, vypůjčím-li si tento termín,⁵² v rámci něž se seskupilo společenství osob vyznávajících hluboké mravní a etické hodnoty. Toto společenství lidí povýšilo „pouhý“ únik od reality všedních normalizačních dnů (na rozdíl od některých jiných volnočasových subkultur) na výchovu sebe sama, ale i svého okolí směrem k lepší a uvědomělejší občanské společnosti. Tím i oni svou nepatrnou měrou přispěli k demokratizačnímu procesu, jenž na počátku 90. let minulého století v Československu proběhl. Před samotnými woodcraftery však díky tomu vyvstaly úkoly nové. Jednak bylo třeba legitimizovat vlastní platformu, což bylo spojeno s pokusem o sjednocení mnoha názorových proudů, které spolu sice dokázaly dobře koexistovat pod zastřešující myšlenkou woodcraftu v izolaci na pomezí ilegality, avšak proces etablování do oficiální organizace s sebou přinášel netušené těžkosti. Důležitějším faktorem však zůstávala otázka, jak woodcraft jako sto let starý ideový směr obstojí na přelomu milénia, tedy v době, kdy celá společnost prožívala překotný vývoj a kdy podobné organizace byly postaveny před existenční otázkou.

To, že i přes mnohé bolestné kapitoly v hledání správné cesty je woodcraft prozatím hnutím životaschopným, dokládá setrvalý nárůst jeho členské základny a neutuchající nadšení stále nových generací následovníků E. T. Setona. Snad i tato práce dokáže přispět k poznání nedávné historie našeho woodcrafterského hnutí, díky čemuž se možná jeho novodobí příznivci vyvarují opakování chyb, kterých se jejich předchůdci tak rádi a často dopouštěli. Na tuto nejmladší generaci woodcrafterů ostatně stejně čeká v 21. století nelehká výzva, a to obstat s ideály „očistného primitivismu“ v dnešní hi-tech konzumní společnosti, což je úkol nelehký, ne-li přímo nemožný. Před více než sto lety stála na počátku zrození woodcraftu nespokojenost s úpadkem churavějící „civilizace bílého muže“, avšak málokdy v minulosti byly jeho ideály aktuálnější než v dnešní přetechnizované době. Právě z těchto důvodů bych rád svou práci zakončil přáním všem současným, ale i budoucím nositelům myšlenek Ernesta Thompsona Setona mírně parafrázovaným zvoláním kmene Bílý Wampum.

„Zapalte ohně na vyhaslých pláních země české...“

⁵² VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-7220-124-7.

Použité zdroje / References

Literatura

ANDERSON, H. Allen. *Náčelník: Ernest Thompson Seton a mizející Západ*. Praha: Václav Vávra, 2012. ISBN 978-80-904543-0-9.

BREČKA, Bruno. *Skautské hnutí ve světě: předchůdci a zakladatelé, organizace historie skautingu a woodcraftu, aktuality, zajímavosti*. Brno: A-ASKA, 2012.

BRIDGES, Eliška. *Indiánská subkultura v České republice*. Diplomová práce, FHS UK, Praha 2017.

FAGAN, Adam. *Environment and democracy in the Czech Republic: the environmental movement in the transition process*. Cheltenham 2004. ISBN 1-85898-876-4

JEHLICKA, Petr a Matthew KURTZ. *Everyday Resistance in the Czech Landscape: The Woodcraft Culture from the Hapsburg Empire to the Communist Regime*. Berlín 2013. Dostupné online: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0888325413483550> (cit. 17. 4. 2018)

JEHLIČKA, Petr. *Indians of Bohemia: The Spell of Woodcraft on Czech Society 1912-2006*. Londýn 2008. Dostupné online: [Fttps://oro.open.ac.uk/10167/2/Indians_of_Bohemia_the_spell_of_woodcraft.pdf](https://oro.open.ac.uk/10167/2/Indians_of_Bohemia_the_spell_of_woodcraft.pdf) (cit. 29. 3. 2018)

KOŽÍŠEK, František. *Česká knižní bibliografie Ernesta Thompsona Setona*. Praha: LLM, 2013. ISBN 978-80-17352-11-9

KOŽÍŠEK, František. *Kniha o woodcraftu*. Katowice 1995.

KUPKA, Martin. *Ernest Thompson Seton, bibliografie, životopis, překlady*. Vyškov 2012. ISBN 978-80-85063-18-9

KUPKA, Martin a kol. *Sborník dokumentů k semináři pořádanému u příležitosti 150. výročí narození E. T. Setona*. Praha 2010.

MACEK, Jiří. *Náhradní motivace v činnosti skautských oddílů v minulých letech*. Soukromá sbírka autora, 1990.

PECHA, Libor. *Kritická analýza vedení LLM v letech 1990–1994*. Sbírká LLM 1994.

PECHA, Libor. *Woodcraft: lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Olomouc: Votobia, 1999. ISBN 978-80-7309-444-7.

SETON, Ernest Thompson. *Kniha lesní moudrosti*. Praha, Olympia, 1970. ISBN 80-7033-084-8.

STUDENOVSKÝ, Tomáš. *Rebel s hlavou v oblacích: Miloš Seifert (1887–1941): život a dílo*. Praha, Liga lesní moudrosti 2017. ISBN 978-80-904567-9-2.

TELENSKÁ, Jana. *Euroindiáni: modely způsobů života*. Diplomová práce, FHS UK, Praha 2012.

VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-7220-124-7.

Použitá periodika a časopisy

Bizoní vítr: časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti: ke kráse cestou těla – k pravdě cestou mysli – k síle cestou ducha – k lásce cestou služby. Praha, Liga lesní moudrosti 1990–2009.

Hanácké noviny. Olomouc, 29. 3. 1990.

Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové. Brno, 13. 12. 1989

Svobodné slovo: list Československé strany socialistické. Praha: Československá strana socialistická, 7. 12. 1989.

Woodcraft: časopis Ligy lesní moudrosti. Praha, Liga lesní moudrosti 2009-.

Wampum neskenonu: pro skauty a woodcraftery. Praha, NIKA 1992–2006.

Osobní prameny

Deník Františka Kožíška z roku 1990. Soukromá sbírka Františka Kožíška

Kronika Ligy lesní moudrosti 1990–1996. Sběrka LLM.

Otevřený dopis příznivcům lesní moudrosti. Hoffmann, Kožíšek, Kupka, Vilhelm, 25. 5. 1988. Soukromá sbírka Petra Vilhelma.

Otevřená odpověď na tento dopis - Zapletal, 13. 6. 1988. Soukromá sbírka Petra Vilhelma. - *Teichman, září 1988*. Soukromá sbírka Petra Vilhelma. - *Rusek, květen 1989*. Soukromá sbírka Petra Vilhelma.

Dopis ohledně přípravy semináře o E. T. S. Kupka, 17. 11. 1989. Soukromá sbírka Jiřího Macka.

Otevřený dopis českým woodcrafterům a Občanskému fóru. Hoffmann, Kupka, 23. 11. 1989. Soukromá sbírka Tomáše Studenovského.

Pozvánka na seminář o životě a díle E. T. Setona. Prosinec 1989. Soukromá sbírka Františka Kožíška.

Prohlášení zakládajících členů Moravskoslezské ligy lesní moudrosti. Vyhňák, 19. 4. 1990. Soukromá sbírka Aleše Kapici.

Série dopisů (9 ks) ohledně reakcí na seminář o životě a díle E. T. Setona. Langer, Rusek, Teichman, duben–květen 1990. Soukromá sbírka Tomáše Studenovského.

Dopis redakci Skauta – Junáka. Hoffmann, Kožíšek, Kupka, 24. 7. 1990. Sbíрка LLM.

Odpověď redakce Skauta – Junáka vedení LLM. Zapletal, 25. 9. 1990. Sbíрка LLM.

„K hledání vlastní identity“. Pecha, 27. 10. 1990. Sbíрка LLM.

Prognóza a směr vývoje woodcrafterské ligy v příštích letech. Hoffmann, 16. 11. 1990. Soukromá sbírka Petra Vilhelma.

Dopis náčelnictvu ohledně vystoupení Františka Kožíška z LLM. Kožíšek, 24. 11. 1991. Sbíрка LLM.

Zpráva revizní komise náčelnictva LLM. Novák, 24. 6. 1992. Sbíрка LLM.

Dopis náčelnictvu ohledně vystoupení některých prvorepublikových woodcraftérů z LLM. Langer, Rusek, Teichman, 21. 9. 1992. Soukromá sbírka Tomáše Studenovského.

„Svědectví spolupracovníků profesora Miloše Seiferta – Woowotanny“. Langer, Rusek, Teichman, 4. 12. 1992. Soukromá sbírka Tomáše Studenovského.

Série dopisů (29 ks) mezi Liborem Pechou a Martinem Kupkou ohledně vedení LLM a obsahu Bizoního větru. Kupka, Pecha, březen 1992 – červen 1994. Sbíрка LLM.

Použité internetové zdroje

www.bushcraft.cz

www.indiancorral.cz

www.orderofwoodcraftchivalry.org.uk

www.scouting.org

www.skaut.cz

www.woodcraft.cz

Citované a parafrázované orálněhistorické rozhovory

Aleš Kapica – Životopisné vyprávění 9. 2. 2018

Aleš Kapica – Interview 7. 3. 2018

František Kožíšek – Životopisné vyprávění 9. 4. 2018

František Kožíšek – Interview 24. 4. 2018

Ivan Makásek – Interview 22. 3. 2018

Jiří Červinka – Životopisné vyprávění 27. 2. 2018

Jiří Červinka – Interview 21. 3. 2018

Jiří Macek – Životopisné vyprávění 5. 2. 2018

Jiří Macek – Interview 19. 2. 2018

Josef Bláha – Životopisné vyprávění 8. 3. 2018

Josef Bláha – Interview 29. 3. 2018

Martin Kupka – Životopisné vyprávění 2. 3. 2018

Martin Kupka – Interview 10. 4. 2018

Petr Vilhelm – Životopisné vyprávění 21. 2. 2018

Petr Vilhelm – Interview 14. 3. 2018

O autorovi

Mgr. Roman Faů (*1983) studium: Středoevropská komparativní studia FSV UK, Soudobé dějiny – Orální historie FHS UK, v současné době studuje doktorské studium s akcentem na aspekty sociální antropologie a regionální historiografie v kontextu nejnovějších československých dějin.